

VACANTIE-NOTITIES

UIT

FRIESLAND

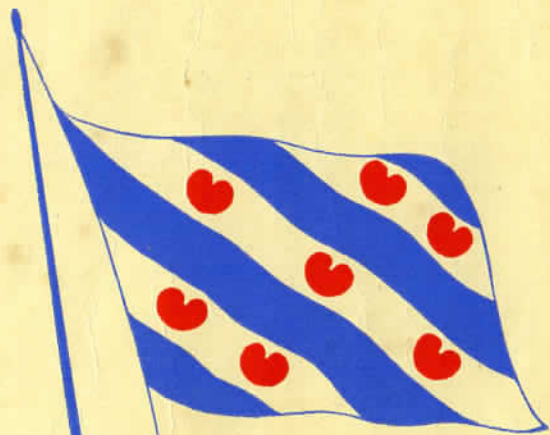
VAN

H. C. VAN DOCKUM

TWEEDE DRUK

941-165
PRIJS F 0.25

„Princenhof“

PIET MIEDEMA

ZOMER- EN WINTERSPORTHOTEL

EERNEWOUDE (FR.)

Telefoon 106 - Dag- en nachtverbinding

VACANTIE - NOTITIES

8 June 1943

VACANTIE-NOTITIES

UIT

FRIESLAND

VAN

H. C. VAN DOCKUM

*Zoekt in den vreemde niet,
Wat 't eigen land U biedt.*

Met het historische zeiljacht „Argo”
op 't wijde Friesche water

Het Princenhof te Eernewoude — De boerderij op de
Froskepôle — „Oalje is for jimme goedernôch!” —
Met de „Argo” gestart voor Sneek — „Wyld
weachgebrûs” — Sneeker zeilweek — Ker-
mis op de Roekepôle — Jan Zwerver
kent vaartuig, water en wind; maar
weldra óók zijn bemanning —
Grouw wordt het eindpunt
— Het eldorado der Frie-
sche watersport — Een
zeiltocht erger dan
een bombar-
dement.

VII.

„Princenhof” — met een c — heet Piet Miedema's water-
sporthotel aan het Prinsenhof — met een s — te Eernewoude.
Hij is niet aangematigd. Eens toch lag in dit wonderschoone
waterland een boerenhoeve van dien naam. Dat was op de
Froskepôle. Daarin verbleef stadhouder Prins Willem IV als hij
met zijn gevolg in het prinselijk jacht over de Friesche meren
zeilde en dan in Eernewoude kwam visschen.

De prinsen van Nassau waren de eersten die het met de
Friezen goed konden vinden. Aldus kwam het dat zij, sinds
Lodewijk van Nassau, altijd een van diens nakomelingen tot
stadhouder hebben gehad. Hetgeen voor de andere Nederland-
sche provincies niet kan worden verklaard. Toen dan ook in
1748 Willem IV algemeen stadhouder der zeven provincies
werd, zag men hem in Friesland noode Leeuwarden verlaten.
Geen wonder. Hij toch was „gol en deftich fen troanje, dimmen
en minsum yn syn praet. En, seft fen aert, hie er in griis fen
gewelt en bloed”.

Zoolang hij in Leeuwarden woonde, vertelt Joast Hiddes
Halbertsma, in Rimen en Teltsjes, het bij R. van der Velde te
Leeuwarden uitgegeven werk der „broerren Halbertsma”, is
er in geen staat in Europa, zooveel volksvrijheid met zooveel
eerbied en liefde voor een prins vereenigd geweest als zulks tot
dien in Friesland het geval was.

Een voorbeeld van de „gemeensumheit”, van het gemeen-
zame des Prinsen, maar tevens van de genegenheid welke het

W. K. H. Fries
Willem IV
geb. 1720
gest. 1751

Friesche volk den Stadhoud^{er} toedroeg, moge blijken uit de navolgende geschiedenis, die meer is dan een anecdote.

Anecdote
over
Willem IV.

Op een der jacht- en vischpartijen kwam Prins Willem met z'n gevolg een boerderijtje op de Froskepôle binnenvallen. Hongerig en dorstig. Maar hongerig vooral. De boerin was verrast door het onverwacht bezoek.

— Heb je ook wat voor ons te eten, vrouw ? vroeg een der heeren, die bij haar waren binnengetreden.

— Né, antwoordde ze kortaf, niet wetend wie ze voor zich had.

— Maar heb je dan heelemaal niets in huis, vroeg de hongrigste van het gezelschap.

— Neat, den scoe 'k flouwe, antwoordde de boerin ; ik kin wol hwet pankoeken for jimme bakke. Gean mar sitten.

Aldus geschiedde. De leden van den jachtstoet, welke waren blijven wachten, traden nu alle binnen en namen plaats aan den haard. Den prins werd een gemakkelijke stoel geboden, onderwijl de rest op banken en minder gemakkelijk, tot stoelen geïmproviseerde, zitgelegenheden plaats nam.

De boerin verdween en kwam een kwartiertje later terug : den emmer met pannekoeksbeslag in de rechter, het pannekoekijzer in de linkerhand. Ze pookte het haardvuur op, gooide een stuk hout op de vlammen en vroeg dan : nu, wie moet het eerst bediend worden ?

— Die daar in den hoek van den haard, wezen allen.

Uit een kast nam de vrouw daarop een potje met versch gekarnde boter, een busje met strooisuiker, een bordje en een zilveren vork. Dan zette ze zich tot bakken. 't Werden dunne pannekoekjes, welke „de man in den hoek van den haard” zich terdege liet smaken. Toen hij z'n bekomst had, was de beurt aan dengeen die naast hem zat. Maar alvorens voor dezen het beslag in de pan te doen, zette de boerin het potje met boter weer in de kast, alsmede het busje met suiker, terwijl ze ook de vork wegborg. En dan, alsof het voor een slootgraver geweest ware, bakte ze een drege in raapolie gebakken pannekoek.

— Moedertje, merkte een der heeren op, die met verbazing het gebeurde aanschouwd had, moedertje, wij lusten óók wel pannekoeken in boter gebakken !

— Jawol, gaf de boerin, die allang in dengeen, die in den hoek bij den haard zat, den Prins herkend had, ten antwoord, dat geloof ik best, maar „oalje is for jimme goedernôch !” En of de leden van 's Prinsen gezelschap het prettig vonden of niet, anders dan oliepannekoeken met stroop, inplaats van boterpannekoeken met suiker, kregen ze niet. En inplaats van met een zilveren vork, moesten ze het gebak, naar oud-Friesch gebruik, met de handen eten. De Prins, zoo besluit het verhaal, lachte zich slap.

Om na een jachtpartij er pannekoeken te eten, of er te gaan visschen, komt men thans echter niet meer naar Eernewoude. Al kan men het er beide dan ook nog voortreffelijk doen. Men komt er thans om te zeilen.

Om te kunnen zeilen evenwel moet men van zeilen verstand hebben. En moeten weer en wind meewerken.

As de wylde fûgels djoeije,
't Reidmosk tsjottert ljeaf fen toan,
De eintsjes troch de weagen roeije
Mei de piken efteroan ;

As it djier yn griene weiden,
Yn de gêrzen wille het,
Ef biskûle yn de reiden
Fiskerman syn fûken set ;

Den oer Fryske marren driuwe
Yn de romme simmertiid,
Yn de lije simmerjounen, —
Makket hert en sinnen bliid.

Zoo zingt „âld dokter-om” in „De fryske hirdsiler”. Terecht. Want goddelijk schoon is 't dan te kruisen over 't Prinsenhof. Zooals wij het deden dezen zomer met bakker Halma langs Folkertssloot en Rommertsmeer, langs Wijde Saiter en Lange-sloot, brood bezorgend aan de vele zomerhuisjes, die — helaas — tot zeker oogenblik langs een deel van 't Prinsenhof mochten worden gebouwd. Met Rienk van den Berg, den kantoorhouder van Garijp, voeren we in een schouw kriskras over vaarten en petten als postbode mee, over Hooidamsloot en Kruisdobbe weer naar huis. Met een varensgezel van de Westers kwamen we in stikdonkeren nacht en onder striemenden regen over Pikmeer en Wijde Ee naar 't reeds ingedommelde hotel aan 't Siegersdiep ; met Jan Otter trokken we door 't Zuidelijke plassengebied van 't Prinsenhof ; door de bijna dichtgegroeide, voor watersport ongeschikte, petgaten in het noorden en drongen we, zoover mogelijk, in het alleen onder deskundig geleide toegankelijke natuurreservaat. En tenslotte voeren we met een echt oud Friesch jacht, met Marcus Zetsema's Argo, naar Grouw.

Er is geen sierlijker deftigheid denkbaar dan met een wel-
onderhouden jacht als de Argo het water der Friesche meren te klieven. Dan blijven de mannen, op het land aan den arbeid, even staan ; dan staken de vrouwen het werk, — dáár gaat de Argo ! Aldus schreef een over Friesland enthousiast collega, Piet Bakker. Inderdaad.

Er is geen sierlijker deftigheid denkbaar. Friesland is de bakermat van mooie jachten, boeiers en tjotters van glanzend gelakt eikenhout, een liggend leeuwje op het roer, of fraai versierd met verguld lofwerk. Hun aantal vermindert want het onderhoud is te kostbaar. Doch zij zijn er nog. En de Argo is daar één van!

Wij dan zeilden met de Argo. Doch al is er een schipper aan boord als Jan Zwerver uit Grouw — de kleine prachtkerel, die ons jacht tegen de aanrollende, hun gebied als tegen een indringer verdedigende golven, deed steigeren en hen overwinnen, dat ze, wild over de nederlaag, briesend uiteensloegen, om door een aanval van achter hen volgende nieuwe rollers te worden gewroken — en het weer is niet mee, maar vooral: de passagiers zijn niet ingesteld op „it wylde weachgebrûs”, op 't fluiten van den wind door de touwen, op 't kraken van de boot, op 't hellen, nu naar bakboord, dan naar stuurboord, op 't overkomen van „sputters”, — dan is de rechte aardigheid er gauw af. Al is 't dan ook de Argo die men onder zich weet en staat een man als Jan Zwerver aan 't roer.

Mooi zeilweer is het dezen zomer over het algemeen niet geweest. Integendeel. In vele watersport- en andere hotels heeft men dagen verveeld bij elkaar gezeten en losten de gasten elkaar af tot het slaan van een roffel op den barometer. Die echter onverstoorbaar bleek en staan bleef waar hij stond: slecht weer en regen. Zoodat voor het naar bed gaan des avonds een warme groc inplaats van een grape fruit op het terras werd gedronken. Maar desondanks zijn er mooie zeildagen geweest. En is er ook gezeild. Naar hartelust nog.

— Zou er morgen een boot te krijgen zijn, informeerden we op een goeden dag bij den hotelhouder.

— 'k Weet niet, luidde het antwoord. 't Is Sneeker zeilweek en dan is er gewoonlijk geen schip te krijgen.

— 't Zal meevallen, meende wat mopperig, een Leeuwarder zakenman, wiens schouw al dagen voor den wal op mooi weer te wachten had gelegen. 't Is koud geweest. En te nat. De hemel is wat te vaak lek als een zeef geweest. Zoo'n eene goede zeildag als vandaag — en misschien morgen — doet niet dadelijk alle booten bezet zijn.

— 'k Zal informeerden, beloofde de hotelhouder. Hij had geluk: de „Argo” was vrij!

Sneeker zeilweek.

Lang reeds handhaaft Sneek z'n schoone zeiltraditie. Ook dit jaar deed het dat. Maar van een echte waterkermis is de Roekoepôle niet getuige geweest. Zieltogend in een dal van regen is de hoogtijdag van 't Friesche waterleven doorgegaan. Met den veel te krachtigen wind en waarlijk meters hooge golven was het geen zeilen meer. Het was gevaarlijk leven. Hen,

die tenslotte de prijzen kregen, kan men vergelijken met de zeekoningen der Vikings: bij het woeden der elementen hielden zij hun doel in 't oog. Wàt Aeolus ook beweerde en hoe Pluvius ook aanviel, zij bleven den toestand meester en joegen met top-snelheden door den finish, schreef een sportdeskundige in z'n krantenverslag. Ondanks alles, ontbrak het bij den wedstrijd toch aan belangstelling gelukkig weer niet. Daarvoor moest ook de derde Woensdag in Augustus niet de Friesche zeilhoog-tijdag zijn.

Hij is reeds oud. Want al in 1767 nam een veertigtal jachten op 't Sneekermeer deel aan het admiraalzeilen, uitgeschreven ter gelegenheid van den verjaardag van Stadhouder Willem V. Tijdens de revolutie en de Fransche overheersching vertoonde de watersport in Friesland een inzinking. Na 1814 echter ontwaakte ze tot nieuw leven. En sedert dien is de derde Augustuswoensdag „de” Sneeker hardzeildag geweest.

Den vroegen ochtend van den daaraan voorafgaanden dag dit jaar meerde schipper Jan Zwerver Markus Zetsema's trotsche boot — het fraaie, oude jacht Argo — aan den terraswal voor 't Princenshof. Een gaaf, open vaarttuig, ondanks z'n tachtig jaren, kleiner dan een boeier, doch overigens in dezelfde vormen, alleen een dekje voor den mast. Enkele oogenblikken later was ons gezelschap aan boord. Proviand voor den heelen dag werd geborgen; de jassen opgerold en weggestopt. Klaar voor den start. De schipper zette af. En daar, glanzend in de lak, met gladde geel koperen plekken, stevende het jacht met hoogtornende bolle zeilen voor-den-wind het Siegersdiep en even later de Folkertssloot in.

— Een pracht schuit, schipper, en een heerlijke wind.

— Dat zult u straks merken, voorspelde Jan Zwerver veelbeteekenend. Neemt u het fokketouw even. Zoo, nu zet ik het vast. Dan hebt u de handen vrij. En dan tegen de boot: foarut mar heite, 'k scil dy de bek wol fol jaen.

— Is de Argo tachtig jaar, informeerde een der dames, die aan stuurboord zat.

— Ja, mevrouw. Maar de Tjet-Rixt van mr. Hepkema is nog ouder.

Flink scheef ging het even. Wie zich niet schoor gezet had, gleeed van z'n plaats. Wat sputters kwamen over.

— Is de Argo wel eens omgeslagen, informeerde aan bakboord een der meisjes-loos van 't gezelschap dat zich naar Sneek wilde laten varen.

—Nog nooit, klonk 't resolute bescheid geruststellend.

Vrees behoefde er trouwens niet te bestaan. Jan Zwerver kent de eikenhouten boot; hij kent het water als geen ander; hij kent óók den wind met zijn nukken en grillen, die hij met de middelen waarover hij beschikt, aan zijn doel weet dienstbaar

te maken. En — hij kent ten slotte zijn verantwoordelijkheid. Maar als de bemanning niet deugt.....

Schipper Zwerver had het gauw in de gaten.

— We maken maar een reefje in 't zeil, zei hij, dat vaart rustiger. En, als het gezelschap er net zoo over denkt, als ik, moesten we, inplaats van naar Sneek, vandaag maar naar Grouw varen.

— Dan ga ik vandaar met den trein naar huis terug, maakte nu een der dames, breeduit op den bodem van den boeier gezeten, voor zich zelf uit.

De schipper lachte, maar zei niets, gaf even 't roer en 't zeil aan ons over, reefde nog eens, stak dan een pijp op en stuurde aan op Grouw. Het eldorado der Friesche watersport.

— 't Wordt voor Sneek te bar, meneer, waarschuwde hij. Laat de dames hier in Grouw maar wat winkelen. Dan varen we over Pikmeer en Wijde Ee straks terug. In de daar tot verpoozing noodende rietwallen kunnen we mooi picnicen en — de er niet mooier op wordende lucht beschouwend — dan zijn we hoop ik tegen het avondeten nog droog thuis.

— Uitstekend, stemden we in. Ofschoon niet van harte.

Prachtig stak de oude Sint Pieter met den typisch Frieschen zadeldaktoren uit boven het silhouet van 't Halbertsma-stadje aan 't breede water, verzamelplaats van al wat zeilt of roeit of tuft. Aan een der vele steigertjes lag de Argo weldra rustig voor Grouw.

— Maar aan varen doe ik nou van z'n leven niet meer, verzuchtte de minst op zeilen beluste van het gezelschap, dol gelukkig dat ze weer vasten grond onder de voeten had, want da's nog erger dan een bombardement!

Naamlooze Vennootschap

Halbertsma's Fabrieken *voor Houtbewerking* **GROUW (Fr.)**

Fabrikanten van:

Kisten, in vuren- en populierenhout

-

Botervathout

-

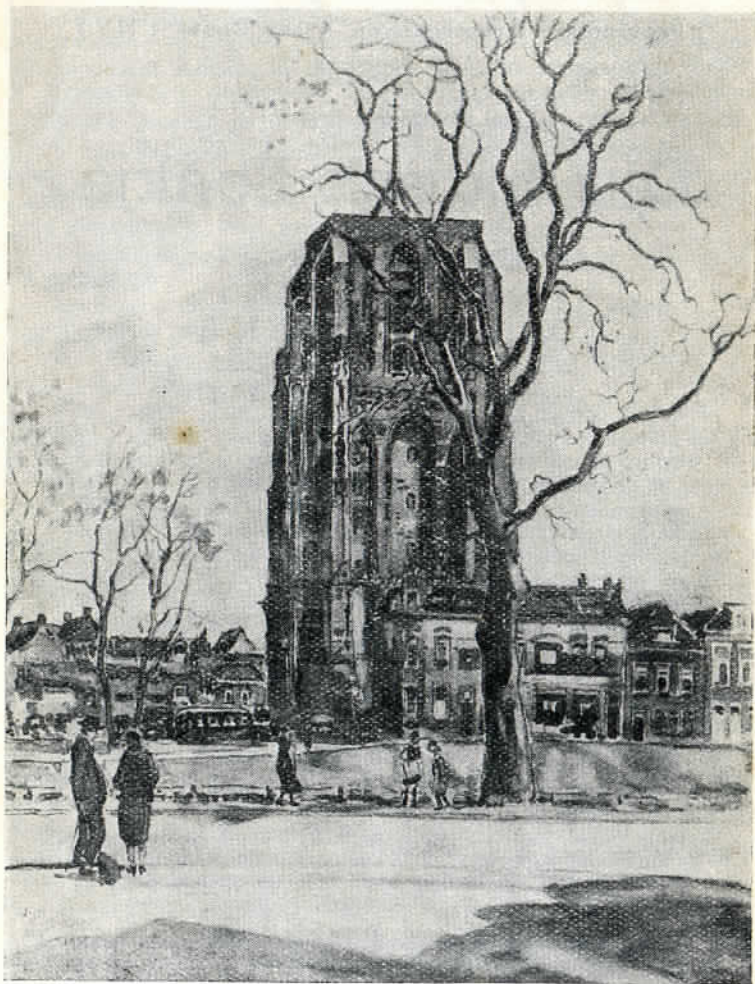
Deuren, lijstwerk enz.

-

Meubelplaten

-

Het oude, bekende adres!

De „âldehou" te Leeuwarden; naar een schilderij van Joh. Elsinga van April 1935 (foto Charles Gombault)

Naschrift.

De hiervoor afgedrukte vacantiënnotities verschenen als journalistiek werk van een den vorigen zomer door den schrijver ervan en diens familie in het beschreven gedeelte van Friesland doorgebrachte vakantie, in de Provinciale Drentsche en Asser Courant van 9 tot en met 24 December 1940. Ze hadden ten doel den lezer op te wekken tot het schenken van meer belangstelling aan eigen omgeving en het doorbrengen van vakantie in eigen schoone land, welk doel dit boekje wil onderstrepen. Dit werd mogelijk door den van verschillenden kant daarvoor ondervonden steun, waarvoor hier wordt dank gezegd.

Tenzij anders vermeld, werden de illustraties door Jan Otter vervaardigd. De foto van dokter Eeltsje Halbertsma danken we aan de medewerking van den heer H. R. Halbertsma te Grouw en die van de beide mattenvlechters aan de familie van den Berg te Eernewoude.

Het driemanschap, bestaande uit de drie bewegingsleiders, van wie aan het slot van het eerste hoofdstukje werd gesproken, is sindsdien uiteengegaan. Zijn pogen tot het eenheid brengen in de Friesche bewegingen, wordt voortgezet door den dezer dagen te Leeuwarden geïnstalleerden Frieschen Raad.

Het groote werk dat de Oudegaster turfsnijder Jan Weima onderhanden had toen wij hem bezochten, de ondergang van het leger van Pharao in de Rode Zee, is gereed gekomen. Wij hebben het werk, dat met eindeloos geduld is vervaardigd, nog niet kunnen aanschouwen. Een foto ervan kwam helaas te laat in ons bezit om nog te worden afgedrukt in dit boekje. 't Zijn geen baggelaars, maar lange turven, die de Oudegaster beeldensnijder gebruikt, speciaal voor hem in Appelscha gestoken.

De „blauwe steen" is in een concentratiekamp gezet. In samenwerking met „It Fryske Gea" en het waterschap, is nl. om den dikken zwervsteen een „fraai" smeedijzeren hek geplaatst.

Het prachtige Friesche zeiljacht de „Argo" is van Markus Zetzema in eigendom overgegaan aan den heer Ed. Schaepman te Zwolle, die het voor privé-gebruik benut.

Bij het veertigjarig ambtsjubileum van ds. R. J. de Stoppelaar op 27 Januari l.l. bleek, dat de streekbewoner in het hotel ons omtrent de verblijfplaats van den dominé verkeerd had ingelicht. Ds. de Stoppelaar is namelijk niet van Warga naar Brabant gegaan, zooals deze ons vertelde, maar naar Enschede, waar hij, emeritus-predikant sinds 1938, zich nadien vestigde.

Assen, Mei 1941.

De tweede druk is geheel gelijk aan den eerste.

Assen, Juli 1941.

Bij de Uitgeverij „Drukkerij Torenlaan”
te Assen is verschenen van J. Elsendoorn:

Een boeiend boek voor kinderen van 8 tot en met 14 jaar

Ingenaaid f 1.50

Gebonden f 2.25

ACO CHOCOLADEMELK *de fijnste!*

ACO CHOCOLADEMELK *de fijnste!*

ACO CHOCOLADEMELK *de fijnste!*

ACO CHOCOLADEMELK *de fijnste!*

ACO CHOCOLADEMELK *de fijnste!*

ACO CHOCOLADEMELK *de fijnste!*

ACO CHOCOLADEMELK *de fijnste!*

ACO CHOCOLADEMELK *de fijnste!*

ACO CHOCOLADEMELK *de fijnste!*

ACO CHOCOLADEMELK *de fijnste!*

ACO CHOCOLADEMELK *de fijnste!*

EEN HEERLIJK PRODUCT

VAN DE

Asser Coöp. Melkinrichting en Melkproductenfabriek

PARALLELSTRAAT 8 en 9

ASSEN

TELEFOON 3013